

paa, i hvilken Retning Bygningsafgiften skulde omordnes. Det kan nemlig ikke negtes, at der maasse netop ved de Forandringer, som ved Loven af April 1873 blev foretaget med Bygningsafgiften, blev sat Præmie paa daarlig Bolig og lav Assurance. Det kan jo ikke være undgaaet de Herrers Opmærksomhed, at visse Kvadratfod, nemlig 120 paa Landet, 100 i Kjøbstæderne og 80 i Kjøbenhavn fritages for Skat. Det er, hvad man i Virkeligheden kan kalde at sætte en Præmie paa daarlig Bolig. — Det vil ogsaa erindres, at, da vi fik Forandringen i 1873, blev det ubtryffeligt udtalt fra alle Sider, at det skulde være en lille Lempelse i de bestaaende Forhold, men ikke nogen virkelig Reform. Nei, en Reform lovede man os fremdeles, at vi skulde faae. Nu kan det jo ikke negtes, at en af Statens og Samfundets allervigtigste Opgaver maa være den at skaffe ordentlige Boliger til Leiesfolk. Jeg vil naturligvis ikke sige, at der med en Reform af Bygningsafgiften skulde kunne udrettes store Ting, men Noget vil der dog kunne udrettes, tilmed da Bygningsafgiften er lagt paa en saadan Maade at Skatten falder lige saa haardt paa de ringere Strøg i Kjøbstæderne som paa de mere besædede og stærkt bebyggede Strøg. Man kan naturligvis ikke være blind for, at det er Leierne, der betale Bygningsafgiften, og derved udrede ikke saa Lidt; følgelig gjælder det om at blive fri for den, og man vælger da daarligere Boliger. Er der, som sagt, Noget, der er en Samfundsopgave, maa det være den, at den arbejdende Klasse kan faae gode Boliger, og jeg tør tro, at blandt de Ting, der ville have en meget stor Indflydelse paa Landets Udvikling, paa Agerbrugets og Industriens Udvikling, er der vel ingen, der kan have større Betydning end den, at de, der skulle udføre Arbejdet, komme til at danne en sund Slægt baade i legemlig og aandelig Henseende. Den, der har været Vidne til, hvad Enhver let vil kunne blive ved at gaa ind i en Kjøbenhavnsk Leiebolig eller en saadan Bolig i en større Landsby, hvorledes en saadan Bolig ser ud, maa kunne sige sig selv: Skulde Du være der blot en Time, vilde Du faae en Sygdom, som Du maasse ikke vilde kunne forvinde. Naar man lægger Mærke til, at der i det samme Num kan være en stor Familie, Sovested, Kjøkken og maasse flere Børn — undertiden har jeg endog saa set Dig ligge i et saadant Num — da maa man kunne sige sig selv, at et saadant Num maa blive et Arnested for Sygdomme og Synder af forskjellig Art. Jeg tror derfor, at dette er en Opgave, der fortjener at Lovgivningsmagten lægger den største Vægt paa den, og det er netop derfor, at jeg har fremdraget Bygningsafgiften. Thi det er, som om der igjennem disse Bestemmelser, der slutte sig til Loven af 1802, var lagt an paa, — det er naturligvis ikke Meningen, det er velbekendt — at skaffe saa usunde og daarlige Boliger som muligt. Jeg

mener naturligvis ikke, at det at ændre Bygningsafgiften vilde have en saa indgribende Betydning, at Alt saa vil blive godt, der maa Mere til, og der kan gøres Meget i den Retning. Jeg vil i denne Forbindelse sige, at det undrer mig, at den høitærede Indenrigsminister ikke har ladet høre fra sig i Anledning af Arbejderkommissionens Betænkning om Leieboligerne, thi der var Noget at tage fat paa. Jeg forstaar ikke, hvorfor Arbejderkommissionen har indskrænket sig til Leieboliger paa Landet, thi jeg tror, at det vilde være ligesaa fornødent at røre ved Kjøbstæderne og Kjøbenhavn. Jeg vilde saaledes finde det tidsvarende at bestemme, hvad det mindste Num for en Leiebolig baade i By og paa Landet skulde være, samt at paase, at disse Bestemmelser blive strengt overholdte. Jeg ved nu nok, at En og Anden vil indvende derimod, at der saa vilde komme flere paa Fattiggaarden, der ikke kunde eene at faae saa gode Boliger, men jeg vil dertil svare, hvad jeg tror, er korrekt, — og jeg antager ikke, at jeg dermed vil komme i Strid med det ærede Medlem for Storehædninge (Scavenius), der engang var med til at sige, at Arbejderne skulde have saa Meget, de kunde leve af, de skulde have saa stor en Løn, og ikke Mindre — at saa vilde ogsaa Arbejdslønnen stige, thi det vil naturligvis være Følgen, naar Boligerne skulde forbedres; men jeg tror, at vi dog vilde vinde paa anden Maade derved, idet vi da vilde faae en sundere, dygtigere og bedre Slægt end den Arbejderklasse, som vi nu have, skjøndt jeg maa erkjende, at denne dog under de trange Raar udretter Meget. Jeg vil sige, at vi som sagt ville faae en sundere og bedre Slægt, naar Forholdene ordnedes bedre, og navnlig naar vi skaffede dem bedre Boliger. Jeg tror derfor, at dette er en Sag, som vi maa tage fat paa, hvad vi som et lille Folk lettere kunne gjøre end et stort og navnlig et Fabrikfolk. Jeg er overbevist om, at det er en af de Ting, som kan have den største Indflydelse paa Folkets Velvære, thi det kan naturligvis ikke være os, der ikke bo i saadanne Boliger, ligegyldigt, at der fra saadanne Steder udbreedes baade Sygdomme og Synder, det kan naturligvis ikke være os ligegyldigt, det berører os baade direkte og indirekte. Men om ogsaa disse Forhold blive omordnede saaledes, vil jeg dog ikke sige, at jeg derfor finder det indirekte Statter tjenlige og rigtige. Dette siger jeg navnlig lige overfor det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 4de Valgkreds (Hørup); men da jeg antager, at Andre ville tage fat paa denne Side af Sagen, navnlig Lødbestætningen, skal jeg ikke komme ind derpaa for Diebliffet; det er kun den direkte Bestætning, jeg her har berørt. Forøvrigt skal jeg nu med et Par Ord omtale et Par Punkter med Hensyn til den indirekte Bestætning, men som ikke vedrøre Lødbestætningen, og jeg skal da strax paa Forhaand erklære, at, uagtet jeg ikke vil røre